

Učiteljski TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 14.

V Ljubljani, 15. julija 1874.

Tečaj XV.

Iz šole za šolo.

Vrabec in konj. (Pervo berilo, 63. vaja.)

Od ktere živali ste v tej vaji naj prej brali? (Od vrabca.) Ali moreš povedati kakšen je vrabec? — Kteri versti ptic ga prištevamo? — Kam je bil prišel? (K konju.) — Kaj je konju rekel? — Kaj bi bil rad s tem dobil? — Kako bi to bolj na kratko povedali? (En par zernic.) Kaj je rekel, kakšen bode konj, ako mu tudi dá, za kar ga prosi? (Sit.) Sedaj hočemo vse povzeti in zapisati!

Vrabec je prišel k konju, ter mu je rekel: Konjiček, jasli imaš polne! Daj meni vsaj en par zernic, ti se bodeš še tako lahko do sitega najedel! — Koliko zernic je že vrabec prosil? — Čemu mu bodo ta zernica? (Svojo lakoto je hotel tolažiti.) Kakšen je bil tedaj vrabec? (Lačen.) Od kakšnega vrabca se tedaj v tem delu pripoveduje? (Od lačnega vrabca.) Od ktere živali se dalje omenja? — Kdo je prišel k konju? (Lačni vrabec.) Kaj bi bil rad dobil od konja? — Kaj je konj odgovoril vrabcu? — Koliko kerme je rekel konj, da je? — Kaj sta toraj potem oba delala? — Kakšna sta bila potem? — Česa nista terpela? — Tudi to hočemo skupaj povzeti in zapisati! —

Kaj je konj vrabcu dovolil? — Kaj se je zgodilo potem z lakoto njegovo? — Kdaj tudi mi našo lakoto potolažimo? (Nasiteni.) Od kakšnega vrabca je v drugem delu govorjeno? — (Od nasitenega vrabca.) Koliko časa je hodil vrabec k konju zobat? (Vso zimo.) Kteri letni čas je zima? — Kteri letni čas pride za zimo? — za spomladjo? — Kdo je konja po leti nadlegoval? — Kdo pa je prišel? — Kaj je delal? — Česa ni konj potem občutil? (Nadloge.) Bodemo vse zapisali!

Vso zimo hodil je vrabec k konju na gostije. In ko je prišlo vroče poletje, so začele pa konja muhe nadlegovati. Vrabec pa jih je pridno lovil. Konj potem ni nadloge terpel. — Kakšnega se je vrabec s tem do konja skazal, da mu je nadležne muhe lovil? — Od kakšnega vrabca je v tretjem delu povedano? — (Od hvaležnega vrabca.) Od kakšnega je v 1. delu? — v 2.? v 3. delu povedano? — To si hočemo zapisati! — V prvem delu smo brali od lačnega, v drugem od nasitenega in v tretjem od hvaležnega vrabca.

Kje je dobil vrabec konja? (Pri jasliah.) Kje so navadno jasli? (V hlevu ali štali.) Kje je bil toraj konj? — Kaj je s tem naznanjeno? (Stanovanje konjsko.) S čim so bile jasli napolnjene? — Česa toraj konju ni manjkalo? (Hrane, živeža.) Tega je konj še celo več imel, kakor je potreboval. Kakšnega smemo zato konja imenovati? (Bogatega.) Ktere imenujemo sploh bogate? (Tiste, ktere imajo več, kakor potrebujejo.) Kdo je prišel k konju? — Kakšen je bil vrabec takrat? — Česa mu je manjkalo? — Čemu nam je živež potreben? (V življenje.) Kako bomo toraj tistega imenovali, kteremu najpotrebnišega primankuje? — (Revnega.) Kteremu pravimo toraj da je reven? — Kaj je revni vrabec naredil, da bi svojo lakoto potolažil? (Prosil je.) Kako pa je nagovoril proseči vrabec konja? (Konjiček.) Kteri zlog je pristavil k besedi konj? — Tudi otroci dostikrat tako naredé, če očeta ali mater česa prosijo. Kako reko takrat? — Kdaj še tako reko? — Česa so si potem toliko bolj zvesti? (Da se bode njih prošnja uslišala.) Kako bi zamogli še drugače reči? (Ljubi, dobri oče, i. t. d.) Zakaj pa reko tako otroci svojim starišem? (Zato, da se jim bolj prikupijo.) Zakaj je toraj tudi vrabec tako govoril? — Zakaj se je konju prikupoval? (Da bi bil konj njegovo prošnjo toliko prej, in bolj gotovo uslišal.) Vrabec je toraj, da je konja tako nagovoril, terdno zaupal ter se zanesel, da bode ta njegovo prošnjo uslišal. Kakega moremo še vrabca zato imenovati. (Zaupljivega.) Za koliko je vrabec prosil? — Kaka je bila njegova prošnja? (Skromna.) Vse si hočemo zapisati!

„Konj je bil v hlevu pri jasliah. Hlev je stanovanje konjsko. Jasli so bile s hrano napolnjene. V njih je bilo več hrane, kakor jo je konj potreboval. Konj je bil bogat. Vrabec je bil reven, ker ni imel najpotrebnišega. Konju se je prikupoval, ter ga zaupljivo in skromno prosil malega daru.“

Kaj je konj odgovoril na vrabčevo prošnjo? — Kakega ga je imenoval? (Prederzni ptič.) Kaka žival je konj v primeri k vrabcu? (Jako velika.) Kaj store navadno male živali, kadar velike zagledajo? — Ali se je tudi vrabec bal? — Kaj ni toraj imel pred konjem? (Strahu.) Kako ga je zato konj imenoval? — Kdo je toraj prederzen? — Kaj je konj naredil na vrabčevo prošnjo? — S kterimi besedami jo je uslišal? —

Za koliko je vrabec prosil? — Koliko je pa smel vzeti? — Ali je dal toraj konj vrabcu le toliko, za kolikor ga je prosil? — Kakšen je bil vrabec prej? — Kako mu ni bilo? (Dobro mu ni bilo.) Kako mu je bilo pa potem, ko se je nasitil? — Kdo je prav za prav to naredil? — Kaj je toraj konj storil vrabcu? (Konj je vrabcu dobro storil.) Kakšnega bode-mo zato konja imenovali? (Dobrotljivega.) Kaj je konj s tem do vrabca pokazal, ko je njegovo prošnjo uslišal? (Svojo dobrotljivost.) K kateremu toraj pravimo da je dobrotljiv? — Povzemimo in zapišimo vse skupaj!

„Konj je rad spolnil vrabčevo prošnjo. Dal mu je celo še več, za kolikor ga je prosil. S tem je konj svojo dobrotljivost do vrabca raz-zodel.“

Kdaj se je vrabec za dobroto hvaležnega skazal? — Kaj je delal? — Kaj je s tem pokazal? (Svojo hvaležnost.) Povzettej.

„Po leti je imel vrabec priliko, konju njegovo dobrotljivost pover-niti. Lovil mu je nadležne muhe, in s tem svojo hvaležnost do konja pokazal.“

Od kakšnega vrabca je že v I. delu povedano? — Kaj je vra-bec naredil, da bi mogel svojo lakoto potolažiti? — Kaka je bila njego-va prošnja? — Kaj se toraj učite s I. dela današnje vaje? Kedar za kaj prosimo, moramo vselej ponižno, skromno in pametno prositi. — Od ka-kega vrabca je v II. delu govorjeno? — Kaj se je zgodilo z njegovo lakoto? — Kdo je to naredil? — Kakšnega se je konj s tem pokazal? Kako smo že vrabca imenovali zavoljo tega, ker ni imel toliko, kakor je nar-potrebniše? — Kakšen nauk posnamemo iz II. dela? — Da moramo biti do revežev usmiljeni in dobrotljivi. — Od kakega vrabca smo brali v III. delu? — Kakšen je bil vrabec? — Zakaj? — Nauk III. dela je toraj: Da moramo biti vedno za prejete dobre hvaležni.

Zapišite vse nauke, ktere se iz vaje morejo posneti! —

Govekar.

Nabira prirodnin.

Kaj, koliko in kako se mora podučevati o prirodoznanstvu v ljudski šoli, o tem so šolski možje še vedno raznega mnenja. — Toda danes tega ne pretresujemo, marveč hočemo le govoriti, kako se prirodoznanstvo nazorno podučuje, in omeniti, kako naj učitelj ravna, da pride lože do svojega namena. A vprašanje nastane, ali je v ljudski šoli to mogoče? Kdo preskerbi šoli naj potrebnejše stvari, kdo namreč kupi šoli drago zbirko rudnin i. dr.? Ni nam znano, da bi se to bilo kje zgodilo. Mislimo pa tudi, da popolna in doveršena zbirka ljudski šoli, ako bi bila sploh mogoča, neogiblivo ni potrebna. Naši učenci bi veliko ne razu-meli, in ko bi se jim mnogo ter mnogo kazalo, bi na zadnje prav nič ne

vedeli. Veče vrednosti in veljave za naše ljudske šole so male zbirke, katere učenci z učiteljem vred naberó in sestavijo. Še le potem je mogoče s pridom podučevati v prirodoznanstvu; take zbirke pa služijo tudi pri drugih naukih v poočitani in to podučevanje kaj močno pospešuje, kajti nazorovanje rodi še le prave pojmove, pojmovi rode misli, katere jezik razodeva. Čim bolj namreč je kaka reč nam znana, čim bolj jo poznamo, tem jasnejši so pojmovi, bistrejše razsodbe in govore o nji, tem bolje se vkorenini, ker se naslanja na vidljive reči, ki zopet izhajajo druga iz druge.

Ako imamo stvar, katero hočemo opazovati vedno pred sabo, ponavlja se podučevanje, ki se na-njo naslanja samo po sebi, opazovajè stvar, mislimo in sklepamo o nji. Ako prištevamo k temu še veselje učencev do stvari, katero so pomagali sestavljati, pridobil si je učitelj s tem jako imenitno sredstvo pri podučevanju, namreč delavnost in vdeleževanje, kar vé sleherni učitelj po vrednosti ceniti v svoji šoli. Ako vse to vsestransko in temeljito premislimo, potem gotovo ne bodemo odlašali, napraviti tako zbirko prirodnin. Kako si to mislim, naj povem v naslednjih versticah! Začenja naj se z rudninskim oddelkom. Kupovati zbirko, katera bi imela od vsakega nekaj malega, ne kaže, bolje je, da nabiramo one verste rudnin, kamnov in persti, katere se nahajajo v kraji ali okolici, ali katere se tam posebno rabijo in izdelujejo. Znabiti da jih ni mnogo versta, a od posameznih naj se vzame obrazčik (kosec za ogled). Za vsak obrazčik naj se s pomočjo učencev napravi papirnata škatljica, v katero se shranjuje nabrano. Pri izdelovanji škatljic naj se gleda na to, da so vse enake in čedno izdelane; rekli bi, to ni tolikanj važno, a vendar je, kakor bomo videli pozneje. S tako malo zbirko za poskušnjo, katera ima znabiti le prav navadna kamna in persti, naj učitelj začne svoj nauk; a ne s knjigo v roki ali postopajè strogo sistematično, ampak nabrano naj se ogleduje, opazuje, med sabo primerja in popisuje. Zato naj pa škatljica potuje z roke v roko, in učencem naj se dovoli, da sme vsak povedati o tem ali unem, kar ve; učitelj naj pa prideva in pristavlja potrebno pojasnjenje, katero naj se pa vselej derži le ogledovane verste. Imenuje naj se potem kraj, kjer se to, o čem se govori, nahaja; pove naj se, kako se dobiva; naj se razklada, kako se ta ali druga sorta rudnin razteza; govori naj se, kakšna je ta ali una rudnina, t. j. kakšne lastnosti ima, kako koristi, koliko je vredna in naj se še omeni, kako se versta verstí približuje! Tako naj se počasu postopa dalje, ter naj se ozira na zmožnost in starost učencev, in ti se gotovo pridobé za nabiranje. Kajti kmalu si prizadevajo, da prinašajo za zbirko zmirom kaj lepšega in novejšega; kar pa zopet daje povod razjasnovanju in podučevanju. S časom pridejo tudi tuje reči iz sosednih krajev, dà, dostikrat se tudi sim in tje pridobe inozemske stvari. Pri tem je paziti, kar

je tudi važno pri vsaki zbirki, da se nahajališča, ime darovalca in dan zaznamuje v zapisnik. Posamezni kosci ali škatljice imajo številke, katere se vjemajo s številko v zapisniku. — Ko so se nekoliko časa učenci vadili spoznavati te in druge reči, naj pozneje narejajo tudi kratke popise od obravnavanih reči. — Samo ob sebi se razumeva, da je takrat, ko se je število škatljic primerno narastlo, treba še ene večje, v katero se manjše lepo spravljajo in shranjujejo, od koder se jemljejo, kedar nauk to nanaša in je treba jih rabiti. Tako se dobiva prav lepa zbirka rudnin, katera ne stane mnogo, pa vendar nauk pospešuje tako, kakor malo katera druga stvar in še učencem napravlja mnogo veselja.

Nekoliko obširniši, pa tudi zanimivniši je drugi oddelek zbirke, namreč botanični, ker ima pet podredov. Navadno se pri tem oddelku le preveč teoretično postopa, kajti povdarjajo se večidel le znamenja, katera služijo za poiskanje te ali une rastline. Važniše od tega je živež rastlin, njih rast in podoba, lepota in raznoverstnost perja in cvetja, kakor tudi njih korist in vrednost. Posebno se je ozirati na koristne in strupene rastline. Tudi tukaj mi je načelo, ozirati se najbolj in najprej na najbližnje in priproste. Zato naj se naredi začetek s zbirko perja, posebno perja z dreves in germovja. Neverjetno je, koliko veselja in koristi napravlja taka lahko sestavljena priprosta zbirka. Gledati je tudi tukaj na snažnost in rednost, da se tako tudi čutstvo za lepoto in rednost oživi in goji. Pri tem tudi ne pride toliko na to, da se veliko nabere in skupaj spravi, kakor na to, da se vse lepo in dobro posuši in ohrani. Kakor je znano, devajo se posamezna peresa med sivi papir med dvoje dilic, katerih zgornja je s kamenom obložena. Papir je treba vsaki dan toliko časa prenavljati, da je perje, katero je treba skerbno razprostiti in položiti, popolnoma suho. Kedar je suho, se prilepi na močan bel papir. Na pridjanem listku naj je zaznamovano ime rastline. Kedar so posamezne pole napolnjene, se zvežejo lepo v knjigo. Namen take zbirke peres je, da morejo učenci posamezne verste večkrat ogledovati in opazovati, jih primerjati med sabo, da razločivna znamenja spregledajo, ter si tako pravo ime zapomnijo. Samo ob sebi se razume, da se opira potrebno razgovarjanje na ogledovanje. Znabiti se morejo peresa tako razverstiti: 1. po splošni podobi (n. pr. okrogla, skoraj okrogla in okroglasta, podolgasto okrogla, pokrožna, jajčasta, podolgasta, suličasta, čertasta i. t. d.) 2. po kakošnosti roba (n. pr. napiljena, nazobčana, narezana, dvakrat napiljena i. t. d.) Za tretjo versto morejo se še peresa po različnosti poveršja vzeti. Učitelj, ki tako zbirko, kateri se morejo tudi peresa posebno lepih manjših rastlin pridjati, nabira, bode z veseljem zapazil radost in prizadevnost svojih učencev, ter se prepričal o znanostih in dobrih nagibih, katere izvirajo iz neposrednjega ogledovanja. Zbirka peres nareja prvo versto šolskega herbarija; drugo pa zbirka cvetja.

Da je treba cvetje bolj skerbno saksebi jemati in sušiti, pokazala bode slehernemu skušnja. Tretja versta so semena, za katera se pa zopet škatljice potrebujejo. Nabirajo naj se pa le naj lepša semena in taka, katera se najlože shranjujejo. Tudi tukaj se je varovati preobilnosti. Toliko lepši pa je zbirka, ako se gleda posebno tudi na ona semena, katera se po svoji podobi in gladkosti odlikujejo, n. pr. storžasta, klasje, orehi, latovje i. t. d. Posebno naj se ne spušajo kupčijske rastline, od katerih naj se teža in cena zaznamova, in kjer se o njih porabi more marsikaj podučnega in kratkočasnega povedati. Četerti oddelek botanične zbirke je versta lesa. V ta namen naj se dajo narediti enako velike ploščice od najnavadnih sort gozdnega lesa, kake 2 palca dolge, 1 palec široke in $\frac{1}{2}$ palca debele, naj se gladko pooblajo, terši verste pa pogladijo. Različnost barve, trdnost, svitloba, teža i. t. d. podaja obilo lepe prilike različnemu in primernemu podučevanju. Po vsej pravici se sme ta versta zbirke s semensko vred prištevati naj lepšemu delu podučnega šolskega inventara.

(Dalje.)

Peter Hitzinger

(Znojemski, Podlipski)

v

slovstvu slovenskem.

XIV.

„Vsak narod, ako se sam kaj čuti, si skuša svojo staro zgodovino bolj razjasniti“. Kdo bi Slovencom zameril, ako tudi oni želijo v tame svojega nekdanjega časa več svetlobe pripraviti? Ptuji zgodovinarji jim vedno to oponašajo: „vaši predniki so še le v sredi 6. stoletja v te strani prišli; pred so stanovali unstran Donave, unstran tatranskih hribov“. Slovencom nasprot lastna zavest pripoveduje, da sedanje selišča jim niso bile nikdar ptuje, temuč da je že od prvega tukaj njih rod stanoval. Pa komaj se kak Slovenec to na glas izreči prederzne, že nasprotnikov cela truma zakriči: „Kaj si neki ti Slovenci domišljujejo? Celti so bili kdaj tukaj, Germani so bili kdaj tukaj, za Slovence tedaj ni bilo mesta!“ Pravda o tej reči se je poslednji čas živo vnela, in „Novice“ tudi svoj del prinašajo, da bi resnica zmago dosegla. Vendar v sredi učenega prepira marsikteremu bravcu ni konec očiten, v kterega se mnogoteri dokazi obračajo; sledeči spisek hoče nekoliko stan te pravde pojasniti, in sicer v več posamskih vprašanjih.“

Tako se glasí vvod premožnemu spisu: „Slovenščina v starem času“, v kterem je Podlipski po najboljih virih in v doveršeni obliki pojasnoval ono pravdo v l. 23—30 s posebnim Pristavkom l. 31—33,

in z njim se v istem tečaju 1855 živo strinja izverstni sostavek l. 75 do 77: „Nemci so začeli spoznavati Slovence“.

Pervi spis se obravnava po naslednjih vprašanjih: 1) Kdaj so Celti, in kdaj Germani posedli južnodonavske strani? — 2) Kteri narodi so pa bili pred prihodom Galijanov med Donavo in jadranskim morjem? — 3) Ali so Celti morebiti vse te narode zaterli o svojem prihodu? — 4. 5) Kako je stala sedanja slovenska zemlja ob času Rimljanov: a) Norikum, b) Panonija, c) Ilirija z Dalmacijo, Liburnijo in Japidijo, d) Italija z Istrijo in Karnijo? — 6) Ali je v starem času med Donavo in jadranskim morjem bilo katero ljudstvo slovenskega rodu: a) Staro izročilo in stari spominki, b) Vera starih tukajšnih stanovavcov, c) Lastne imena že kdaj tukaj navadne? — „Na koncu celega sastavka bi pač utegnil slehernega domorodca poprašati: Ali starost slovenskega rodú po vsem tem ni že toliko obilno dokazana, da ni nikakor nad njo dvomiti? Res še ni vse dokazano — res da to in uno se utegne pozneje še drugač pokazati; vendar slovenska zgodovina je do zdaj velike korake na dalje storila, in če vsakteri, komur je dano, dela po svoji moči, sme se če dalje lepši pospeh upati. Res da zgodovina in slovnica same še ne daste vsega blagra; pa naj se v drugem tudi marno napreduje, po tem bo lepa, blaživna celina skupaj“.

Pristavek k spisu „Slovenščina v starem času“ ima pa v sebi 1. Latovski jezik („Litičastite lodgospote lošterfajmote itd.; kteripri jepezipik jepe papa topo“ itd.); 2. Hrib Cetius; 3. Ostanjki starega slovenskega basnovérstva. — Še en pristavek k „slovenščina v starem času“: Brezimno ljudstvo. — Marsikaj se je že odgovarjalo na vprašanje, katero ljudstvo je našo domovino nekdanj v lasti imelo; zdaj pa je neki dohtar Weiss, kakor se je govorilo v zboru zgodovinskega društva štajarskega, odgovoril, čujte! nato: „Brezimno ljudstvo — ein namenloses Volk!“ „Ljudstvo, katero ni poznavało ne železa ne jekla, ampak je rabilo kamnjeno orodje!“ — Celó v pesmici se pokrega nad njim, ter potem nad nekterimi Slovenci, Hicinger, češ:

Mož ta res je temeljit,
V veke bođe naj slovit!

Ker imena *on* ne vé,
Ljudstvo je zgubilo imé.

„Vendar jez se ne čudim, da omenjeni učenik vesoljne zgodovine nahaja brezimno ljudstvo v naši domovini za nekdanji čas: ako premišljujem, da bomo skoraj brezimno ljudstvo še za sedanji čas. Zakaj Štajarcu in Korošču hoče biti večkrat ptuje, kar se na Kranjskem piše, in Kranjec spet ne uméva, kar se v Goratanu ali v Štajarji izdaja. Mislili smo, da smo vsi slovenskega rodu, pa odkritoserčno povém, da se mnogi mnogi ne bomo več k temu rodu mogli šteti, zakaj mnogih „slovenskih bukev“ nismo v stanu brati, s toliko nepotrebno novimi besedami in zoperno nerodnimi oblikami so pisane, in hudi spet ne bomo mogli biti

na nikogar, ako bi pisal „krainische Sprache“, „windische Sprache“, kakor se je pisalo popred, ko se ni hotelo znati vesoljno ime; zakaj

Mnogotera je učilnica,
V vsaki druga slovnica,
Druga abecednica,
Druga verska knjižica.

Mnogotero je pero,
V drugi roki sleherno,
In drugače vrezano,
Vsako svojoglavno zlo.

Ako smo za blagor slovenskega naroda res vneti, mislim, da mora pri vsi naši pisavi to vodilo veljati: „ne prizadevajmo si izobraziti le goli jezik, temuč prizadevajmo si izobraziti slovensko ljudstvo. Pišimo tako, da nas bo ves narod umeval.“ — Na te nekoliko prevročinske besede Hicingerjeve modro in mirno v Novicah tolaži se vredništvo, češ, da a) slovenski jezik je še le v dobi izobraževanja in v ti dobi se ni godilo nobenemu jeziku drugač, in b) da se ljudstvo ne spodtikuje nad tistimi novejšimi ali prav za prav starejšimi oblikami, ktere so nekterim učenim toliki tern v peti!

Bolj jezikoslovni spis „Nemci so začeli spoznavati Slovence“ mu je sprožil prof. dr. Rapp v Tubingi na Nemcih, kateri je izdal „Grundriss einer Grammatik des indoeuropäischen Sprachstammes. 2 Bde.“ — Važno je to delo za Slovane, pravi Hicinger l. 75, ker pisatelj prvi ptujec prinaša obilno znanost staroslovenščine in novih slovanskih narečij, ter te jezike priličuje ne samo s sanskritskim, ampak tudi s perzijanskim, in v Evropi z gerškim, romanskimi in germanskimi jeziki; celtiškega pa ne prišteva v indoevropsko deblo, temuč z madžarskimi, čudskimi, mongoljskimi v sufiksne jezike, s katerimi vendar celtiški po besedah in pritiklinah ni soroden. Kar je v teh bukvah bolj važnega za slovensko reč, naj bo tukaj nekoliko naznanjeno. Govorivši potem o korenikah, besednem preoblikovanji, glagolskem pregibanji, o členu in dvobroju, o rodovinskih lastnih imenih, o sestavljanji pa o končnicah; o besednem nasledovanji ali zverstovanji pravi po dr. Rappu poslednjič šaljivo: „V nemškem jeziku vladna beseda žene odvisne stvari pred seboj kot tropo gosí: ali pa, kadar Francoz važno besedo nar pred stavi kot temeljni kamen, in potem igraje meče za njim ložeje kamne, takrat Nemeč prav s termasto svojoglavnostjo naprej meče prazno šaro, in na zadnje verže poglavitni adut, ter z enim mahljejem sklene vse“.

V l. 74 zastavlja po Fr. Bilčevem rokopisu Novic vrednik jezikoslovcem vprašanje, odkod neki besedi „tisuč“ in „jezar“; in koj odgovarja Hicinger l. 80. 81, kjer največ po Rappovi priličevavni slovnici indoevropskih jezikov po vseh teh in tudi iz hebrejskega razlaga: Besedi „jezar“ in „tisuč“ — in še druge števila. — V l. 94 pa opominja slovenske pisatelje, vzlasti slovničarje, po slovniški drobtinici „Nekaj o sestavljenih lastnih imenih“ razločka, ki se dela med taccimi imeni, ktere so sestavljene iz dveh imen ali iz imena in priimena,

in pa med tacimi, ktere so zložene iz predloga in imena, kar je marljivi Janežič koj tudi privzel v svojo slovnico.

Li. 13, 14 je precej določno popisana „Rimska cesta iz Emone v Noviodunum“; l. 64, 65 pa „Rimska cesta od Emone na Celejo“, kjer se je proti koncu nekoliko znosil nad nekterimi rojaki Hicinger takole: „Pravijo: bukve naj piše, bukve! kaj kratke sestavke daje v Novice? Veste, preljubi bravci! zgodovina se ne dá iz glave izkopati, ampak iz spominkov, pisem in pripovedb. Tega pa ravno iščemo, zato pišemo kratke odlomke, da bi koga zbudili, da bi saj to komu naznanil, kar vé, ker bi sicer lahko z njim zaspalo. Nektere stvari so pa tudi nekaj same na sebi vredne; čemu nek zemljopis in zgodovino od bližnjih in daljnih krajev v šolah si v glavo zabijamo, samo domačo manj kakor vsaktero drugo. Zakaj pa manj? Zato gotovo, ker je do zdaj še več nimamo“. — Ali ste jo slišali bridko resnico profesorji zgodovinarji po Sloveniji, vzlasti v beli Ljubljani? Čujte in pomnite, da zgodovino slovensko spisati Slovincem je bila že davnej vaša sveta dolžnost!

Ne le po slovenski, tudi po nemški je priobčeval Hitzinger, kar je potujoč po domovini opazil o njej znamenitnega, in sicer po „Mitth. des histor. Vereins“, kjer se nahajajo razni spisi njegovi; l. 1853 na pr.: „*Auszug aus dem Archiv des Marktes Nassenfuss; Urkunden-Verzeichniss aus dem Haupt-Urbarium des Stiftes Freudenthal*; l. 1854: *Ueber die Römerstrassen in Krain; die Römerstrasse über die Julisch. Alpen mit einer lithograf. Karte. Ueber die Schrift des Anonymus „De conversione Carantanorum“; Aus dem Archive der Stadt Laas; Geschichtliche Notizen über Laas u. Zirknitz; Zur Geschichte der Pfarren Krains*; l. 1855: *Ueber die noch ungedruckten Quellen der Geschichte von Krain; Zur Frage über die ältesten Bewohner der innerösterr. Länder; Reihe der Aebte des Cisterzienser-Stiftes Landstrass; Ueber die Gebirge mons Cetius u. mons Carvancas; Der Kampf des K. Theodosius gegen Eugenius am Flusse Frigidus; Auszug aus Bianchi's Urkunden des Patriarchates v. Aquileja* itd.“ — Čuteč, da se Slovenci premalo ali skoraj nič ne brigajo za društvo, kateremu je nalog bolj na tanko preiskovati in pojasnovati zgodovino naše ljube domovine, da je tedaj razun tajnika dr. Kluna za domače pisatelje in dopisovatelje njegove perstov ene roke bilo skoraj preveč; povabi l. 84—86 po iskrenem spisu „Krajnsko zgodovinsko društvo — Cerngrob in več družega“ ne samo enega ali družega, temuč mnogo mnogo Krajncev ali sploh Slovencev v to društvo, ki se kliče po nemško: „Historischer Verein für Krain“. Popisavši njegov namen in vstav, potrebo in delovanje, da je tudi za bolj nove čase nabralo listov, zaznamkov, popisov, da bi Valvazor sedaj lahko izdal za polovico boljše delo; poziva rojake, naj bi kaj pisali, češ, sej ni

potreba povsod učenosti, da se na znanje dá, kadar se je kak star dнар našel, kako staro pismo zadelo, ktera letnica iz bolj starega ali bolj novega časa v kamen vsekana ali v listih zapisana dobila. Svest, da ne bode zastonj, stavi očitno več vprašanj; pa jo tudi po vseh ustih pové na nektere ugovore in prazne voščila na pr. kako prav bi bilo, ko bi kakor Valvazor spisal nam kdo kaj od naše zgodovine! — „Prav bi bilo res, pravi P. Hicinger, — pa veste, Valvazor je pri tem lepo grajšino zadjal ter v pomanjkanji umerl, in komaj se vé za njegov grob v Kerškem. Vsakdo pa tudi nima grajšine, da bi jo brez plače zadeval za domovino, in tudi ne kapitalov, da bi jih trosil po svetu gredoč, stare in nove zidarje pregledovaje, prašne arkive preiskovaje, po tem pa pisarje, risarje in tiskarje plačevaje. Zatoraj je treba več pomočnikov, kateri lahko z malimi stroški storijo veliko:

»Zerno k zernu dá pogačo,
Kamen k kamnu dá palačo«.

To je sicer res; vendar je društvo, ktero peša in hira, navadno tega krivo samo. Naj bi bilo prav národno in vzajemno, bi že napredovalo — brez dvombe. — Kako je pa Znojemski zgodovino presojeval in razlagal vedno v pravem duhu, spričujejo nam sočasni spisi njegovi o cerkvenih rečéh; in priserčno, jako priserčno je na pr., kar je pisal l. 1855 v Danici št. 25, kjer razkazuje: „Kaj katoliška cerkev dela o izhodnim vprašanji“. „Izhodno vprašanje (orientalische Frage), pravi, zadeva državne razmere med Rusijo in Turčijo in zraven tega tudi med drugo Evropo. . . . Pa za to stran se je že pred sedanjo vojsko trudila in se še neprenehama trudi ne posvetna, ampak duhovna vlada, sveta katoliška cerkev. Kako li vender tista? sej ni poslala vojakov na Donavo ali na Černo morje, sej ni sedela v zboru prvih evropskih vlad na Dunaji, sej v njenih rokah, ali v njenih posloppjih se ne kaže nobena vojna priprava“. Na to pa kaže Hicinger tako lepo: „O pač njenih vojakov, samo de so duhovniga značaja t. j. redovnikov in redovnic, je obilno v izhodnih krajih; druží se ona tudi z zboram mogočnih poglavarjev, samo de je na drugim mestu t. j. angeljev in svetnikov v nebesih; in orožja ima pripravljeniga, in si ga še vedno množi, samo de je drugačnih lastnost t. j. pod znamnjem sv. križa, sv. zakramentov, prošenj in molitev, duhovnih novincov v misionjskih semeniših itd. Posebej omenja bratovšine sv. Cirila in Metoda, ktera vsak dan k Bogu kliče za soedinjenje izhodnih odcepljencov s katoliško cerkvijo.

To je tedaj priprava, delo in trud katoliške cerkve o izhodnim vprašanji, pravi naposled Podlipski. Kdo de bo tukaj več dokončal, ali pozemeljska vojska vladarjev, ali duhovna vojska cerkve, tega slepi svet sicer ne bo hotel spoznati, vidno pa bo pred Božjim obličjem in pred očmi vseh pobožnih vernikov.“

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominek po prislovcu latinski: „*Litera scripta manet*“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

Od gerške cerkve napotil sem se proti cerkvi Marije Snežnice, katero imenujejo nekateri tudi talijansko narodsko cerkev (*Italienische Nationalkirche*), berž ko ne zato, ker se o nedeljah in praznikih tu talijansko pridiguje. Zunajnost tega svetišča ti ne kaže veliko; rujavo-zarčernele zidine pa svedočijo, da dviguje se zelo stara stavba pred našimi očmi. In temu je tudi tako. Sozidati jo je bil dal l. 1276. hrabri kralj Otokar, katerega mrtvo truplo je bilo po bitvi za-nj tako osodepolni na moravskem polji (*Marchfelde*), v kateri bitvi je bil tudi ubit, ravno v tej cerkvi skoz 12 dni razpostavljeno. Znotranje cerkveno lice je dovolj prijazno, in tudi ne brez znamenitost. Med mnogimi drugimi imenujem dobro posneto sliko zadnje večerje po Leonardu da Vinci; spominek pesnika *Metastasio* († 1782); mozaik-sliko *Rafael*-ovo, katero so poklonili tej cerkvi Njih veličanstvo cesar *Ferdinand I.* itd.

Zapustivši ravno opisano cerkev šel sem proti cesarski dvorni kapeli, katero sem zarad sprelepega petja skoraj vsako nedeljo obiskal. Danes je gsp. dvorni pridigar tako občutljivo ščipal dunajske liberalce, da sem se sam pri sebi prav močno čudil, da si na tem mestu kaj takega upa. K sklepu omenil je tudi, da ravno na današnji dan, 12. septembra 1683 (spadala je tisto leto današnja nedelja tudi na 12. sept.), je bil močno stiskani Dunaj prav po očitvidni pomoči Marije rešen oblege in nasilstva *Turčinov*, katere je napeljeval čč. gg. bravcem že po njihovih spisih znani *Kara Mustafa* (čegar mrtvaška glava shranjuje se v dunajski mestni orožnici). Zadnje besede govora bile so prošnja do Marije, da „kakor je ona rešila takrat Dunaj zunanjih nasilnikov, naj bi ga danes otela notranjih, domačih sovražnikov“.

Za popoldan sem bil sklenil obhoditi znotranje dunajsko mesto okoli in okoli. Ker sem pa želel pred še zveršiti neko opravilo v okraju „*Maria Hilf*“, sem se koj okoli 2. ure vzdignil iz doma. Prišedši do lepe dvastolpne farne cerkve Marije pomočnice, po kateri nosi celi okraj svoje ime, zvonilo je ravno k večernicam, toraj sem stopil za ene trenutke va-njo, česar se pa tudi nisem kesal. Ravno pričel se je bil sv. obred, in ker mi je instrumentalna godba, katera je pospremljevala orgeljne glasove, posebno dopadla, ostal sem dolgo čez namen v cerkvi, in taisto

tedaj tudi lahko bolj natanjčno ogledal. Pozidana je v romanskem zlogu, ima po vsaki strani po troje bolj plitvih kapél; glavni dve ste vendar malo globokejši od ostalih. Stene cerkve pobarvane so zelenkasto, oblok pak je ozaljšan ves s prekrasnimi slikarijami. Posebno se odlikuje presvetišče, ki je zelo lepo in visoko, res vredni prostor za prekrasni veliki altar, pred katerega Dunajčani baje v obilem številu pogostoma dohajajo pomoči prosit. Danes se je mogla obhajati tù posebna slovesnost, ki se je skončevala tudi z zahvalno pesmijo, katero so obilno zbrane trume ljudstva po vsej cerkvi navdušeno z orglami prepevale. Medigrine pesmi so bile posebno veličastne, z veršečimi trombami in pavkami spremljevane, kar je slovesnost močno povekševalo. Tudi milodari so se pobirali med sv. obredom z velikimi plehnatimi pušicami, tedaj gotovo za kaki posebni namen. —

Naprej gredé prišel sem tudi do cerkve sv. Lorenca „am Schottenfelde“. Ker so mi tudi iz nje doneli nasproti orgelni glasovi, stopil sem mimogredé tudi vanjo. Opravljala se je tudi tù ravno večernica. Oblok cerkve vidil sem ves poódran, ker ga ravno malajo; v ostalem je cerkev bolj priprosta, vendar pa prijazna in zelo svitla. Ponaša se tudi ona s tem, kar po mojih mislih dobro pristuje vsaki cerkvi; z velikimi zvonovi in z dobrimi orglami. Ljudstvo je tudi tù pri blagoslovu po vsej cerkvi prepevalo, kar mi je zopet zelo dopadlo.

Ker sem bil svoj posel hitro opravil, napolil sem se po najbližji poti naravnost proti Jožefovo-mestnemu glazis-u, odkjer sem se hotel podati potem naprej okrog znotranjega Dunaja. Ker je svet letod povsod nekoliko navzdolen, sem bil le grede na vojaškem „paradeplatz-u“, in med prvimi poslopji, ki so me zbodla tù v oči, bilo je tudi ono, ki nosi na čelu sprednje zale strani napis:

Ferdinand I. MDCCCXLI

k. k. Militärisches Geografisches Institut.

Ta vojaški zavod ima tiskarno, litografno in bakrorezno naredbo in tudi astronomični observatorij. Zarad visocega praznika in prvih popoldanskih ur vendar ni bilo tu noter priti moč, toraj sem se napolil hitro naprej in sicer proti severju. Velikansko kipel mi je iz osredka mesta Štefanski stolp od desne sem nasproti; unkray „paradeplatz-a“ raztezale so se orjaške zidine cesarskega dvora; kmalu sem bil tudi mimo „Votiv-cerkve“ in državne zbornice, kar mi je bilo že vse od poprej znano. Pervo, nad čimur sem hotel napasti radovednost svojo, bila je cesarevič Rudolfova vojašnica. To poslopje je pač res velikansko, pa tudi krasno zidano, kar nekako svedoči, da se avstrijsko vojaštvo ovese-ljuje v sedanjih časih boljše skerbljivosti, kot njega dni, ko je vladala še glasovita „leskovicca“. Zdaj je, kakor sploh pravijo, res vojak mimo nekdam: gospod. Ker sem hotel velikost Rudolfove vojašnice bol natanj-

čno ogledati, podal sem se skozi glavni vhod v znotranje prostore, in prehodil zaporedoma tri velike dvore, ki so vsi po vsih štirih straneh obdani z 2 (ali celo 3) nadstropja visocimi zgradami. Srednji oddelek velikanske te vojašnice vravnane je za konjike. Cela kardela vojakov bi lahko stanovala v teh obširnih prostorijah, vendar pa sem slišal, da ni posebno zdravo, dolgo časa noter bivati. Berž ko ne nižina kraja in neposredna bližava donavskega kanala, ki prav blizo zadaj teče, ozračje kazi in okužuje.

Malo zdolaj za Rudolfovo vojašnico pelje čez donavski kanal leseni most, katerega sem zdajci prekoračil. Imel bi se bil zdaj zaobrniti proti jugu; al zidarije nove, še ne popolnoma dodelane dvastolpne cerkve v Brigittenau-i proti zapadu gori, vabile so me tako mikavno k sebi, da sem se vdal željami, ogledati si tudi to novo stavbo. Pot peljala me je prek premnogh skladownic dervá, ki so čakale menda kupcev; dalje mimo cesarsko-vojaškega oskerbništva (Verpflegsamt), ki se ravno ali močno razširja, ali pa čisto na novo stavlja. Od tod naprej bil sem kmalu pri novi cerkvi, katera je na precej visok nasip postavljena; kajti Donava na tem kraji o povodnjih nek posebno rada gospodari. Ker cerkev še ni dodelana, in je z leseno ograjo okoli in okoli obdana, tudi nisem mogel v njeno znotranje priti. Akoravno so bila zidovja in stolpa zelo poódrana, sem vendar videl, da je zlog cerkve neka zmes bizantinsko-gotiška, in da se sploh stavbarji naših dni zelo bližajo delom starih časov. *)

Ker se je bil jel že bližati večer, sem se kmalu odpravil naprej, in napotil se naravnost proti jugu. Pot pripeljala me je po nekolikem času do visocega, terdnjavskega okopom enacega nasipa, in ko pridem verh taistega, odpre se mi neizmerni c. k. „Augarten“, t. j. velikanski vert z raznoterimi, na vse strani prekrižanimi drevoredi in cvetličnimi tratami. To jako obširno sprehajališče, — nekaki dvojčkini brat „Prater-ja“ — nasaditi in vravnati je dal cesar Jožef II., in sicer, kakor je napisati zaukazal sam nad vhodnimi vratmi: „Allen Menschen gewidmeter Belustigungsort von ihrem Schätzer“. Nasip okoli „Augarten-a“ ima nalogo, zabranjevati pogostnim povodnjim Donave vtok v obširna sprehajališča; — da pa malopridni ljudje ne počenjajo kake škode ali nerodnosti, zato skerbi straža dosluženih vojakov (Invaliden). Precej dolgo sem hodil, preden sem premeril, — in to le v ravni čerti, obširne prostore „Augarten-a“, in skoraj bila je tema, ko sem prekoračil na drugi strani zopet visoki nasip. Nahajal sem se zdaj že v Leopoldovem mestu, zaober-

*) Ta cerkev bi imela dodelana biti že l. 1870; al kakor sem nedavno bral v nekem dunajskem časniku, so jo zgotovili še le letošnje leto in je bila pred malo časom posvečena. Delo je vladal stavbeni mojster št. Štefanske metropolitanske cerkve, Miroslav Schmidt. Zvonika sta visoka po 34 sežnjev, cerkev pa je dolga 26 sežnjev. ima 3 ladije, in vtage po popisu prav lepa biti.

nil se kmalo proti zapadu, prehodil dolgo ulico „Taborstrasse“, čez Ferdinandovi most prišedši, okrenil se proti sloveči „Ringstrasse“, ter prek cesar Franc-Jozefove vojašnice gredé, bližal se vedno bolj videnskemu krogu. Popolnoma utrujen dolge hoje prišel sem že dovolj pozno domu, vender zadovoljen, ker sem zvedel po lastnem prepričanju, da kdor hoče edino le notranje dunajsko mesto obhoditi, sme si že zaarati pri usnarju pár kratkih podplato. (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

Poziv na II. obću hrvatsku učiteljsku skupštinu u Petrinji.

Podpisani mjestni odbor pozivlje ovim svom radošću sve učiteljstvo na II. obću hrvatsku učiteljsku skupštinu, koja će se dne 24., 25., 26. i 27. Kolovoza (avgusta) t. g. u Petrinji, u metropoli krajiškoga pučkoga učiteljstva, obdržavati.

Umoljavaju se gostovi najuijudnije, da bi se izvolili do 10. Kolovoza prijaviti ovomu mjestnomu odboru uz priloženu 1 for. a. v.; na što će jim se pristupnice odmah priposlati. Mjestni se je odbor zbog obaljenja ciene obratio (obernil) na parobrodarska i željeznička društva, pak na upravu kupskoga mosta u Sisku, ter se nada povoljnu odgovoru, što će se po novinah obznaniti.

Iz Siska u Petrinju i natrag vozit će so gostovi na kolih (vozovih), koja će mjestni odbor priskrbiti. U tu svrhu konstituirat će se u Sisku pododbor, koji će gostove na kolodvoru i pri parobrodu dočekivati i prilike jim doznačivati; stoga odbor veoma moli, da bi gostovi izvoljeli naznačiti dan svojega dolazka u Sisak, i ako je moguće, da bi si zato odabrali dane između 20. i 24. Kolovoza. Kola će biti tako uređjena, da se u njih uvijek po četvorica mogu voziti. Odbor će se pobrinuti, da bi i ova vožnja što jeftinija bila. I o toj će se cieni gostovi za vremena točno obavijestiti.

Što se stanova i inih udobnostij tiče, učinit će Petrinja, što je samo moguće, te će gostove najvjernije svim (vsem) poslužiti, čim je bogata. Nu za svaki slučaj umovljavaju se gostovi, da bi se izjavili, da li su voljni imati bezplatan stan ili isti uz umjerenu cienu.

U nadi, da će se ovomu iskrenomu i srdačnomu pozivu što više hrabrih zatočnika narodnoga napredka odazvati, jesmo

u Petrinji, dne 26. Lipnja 1874.

Za mjestni odbor II. obće hrv. učit. skupštine:

Pechan Ante, perovodja.

Iz ptujske okolice. Učiteljsko društvo ptujskega okraja je imelo 2. jujlja svoje 6. letošnje zborovanje v mestni kazini. Predsedoval je gsp. podpredsednik, učit. Ferk. Zborovanje se je začelo z drugim znanstvenim govorom gsp. grofa Wurmbrand-a; vdeležilo se je bilo mnogo inteligentnih Ptujčanov. Gsp. govornik je iz svojega poslednjega govora sklepal na zgodovino omike prirodnih ljudstev in na sorodnost ljudskih plemen. Gsp. govornik je kazal navzočnim glave raznih ljudskih plemen in je vse prav zanimivo pojasnoval. Spodbujal je gospode učitelje, naj išejo znamenitih starin po ptujskem, ormuškem, ljutomerskem in rogačkem okraji, da se sčasoma napravi mali krajni muzej. Gsp. grof misli s gsp. učitelji obiskovati razna nahajališča starin. Gsp. predsednik se spodobno zahvaljuje blagemu šolskemu prijatelju, ki je pred kratkim

tukajšni okrajni učiteljski bukvarnici podaril 100 bukev znanstvenega zadržaja, da je počastil zbor s svojima govoroma. — Sedaj pride na versto službeni del zborovanja. Zapisnik 11. junija se poterdi. Perovodja g. Robič pove službene vloge, in poroča ob eném tudi o sklepih društvenega predsedništva v seji 25. junija. Med vlogi se omenja dopis ptujske podružnice c. k. štajarske gospodarske družbe dne 22. junija, ki vabi ljudske učitelje, da bi družbo razširjali med prostim kmečkim ljudstvom, in ljudstvo o tem podučevali. Vsled tega so pristopili skoro vsi ljudski učitelji ptujskega okraja, kateri še niso bili udje imenovani podružnici. Kako se ima izvrševati delavnost, bode se posvetovalo pri prihodnji seji podružnice. Mestni učiteljci gni. Schulz in Zurhaleg pristopite kot izvanredna uda učiteljskemu društvu.

Iz seje c. k. dež. šolskega sveta 11. junija. C. k. deželni vladi se oddaja uterjeno poročilo (motivirte Aeusserung) v zadevah nadaljno-izobraževalnega gospodarskega tečaja v letošnjih šolskih počitnicah v Gradcu, kjer se poroča o vzrokih, zarad katerih nadaljno-izobraževalnih tečajev v kmetijstvu na Kranjskem ni. — Oddaja se slav. c. k. ministerstvu za uk in bogočastje zahtevani predlog zastran umerjenja potnine novo-izvoljenega c. k. šolskega nadzornika za Kranj. — Prošnja neke pripravnice za dopust k zrelostnemu izpitu, tako da se ji pregleda predpisana starost, predlaga se z nasvetom slav. ministerstvu. — V Mengšu na dvo-razredni šoli se dovoli poldnevni poduk izvanredno in toliko časa, da se napravi 3. razred, ali da se kje drugej napravi še ena šola v mengiškem okraji. — Neki okrajni šolski svet prosi, da bi se učitelju privolilo izstopiti iz svojega šolskega okraja in vstopiti v drugega. Se dovoljuje; učitelj pa, ki je svojevoljno popustil prvo službo, naj se pismeno okara, in naj se mu zažuga, da se bode z njim ostrejši ravnalo, ako še kedaj stori kaj enacega. — Kranjskemu deželnemu odboru se odgovarja v zadevah obertnijskih šol na Kranjskem, da so take šole sedaj le samo v Ljubljani in v Rudolfovem, in da se obertnijski učenci v Kočevji že poldrugo leto ob nedeljih in praznikih podučujejo v risanji, zato se je na višjem mestu privolila in izplačala primerna podpora, in da naj se letos podpirate le dve poprej imenovani šoli iz Franc-Jozefove vstanove, katero je utemeljil kranjski deželni zbor.

Ker je c. k. okrajni šolski svet v Kamniku prosil nove pripomoči za šolo v Komendi, kjer se je postavilo še eno nadstropje na šolo, in so se troški nad prvotni prevdarek znatno pomnožili, daje se na znanje kranjskemu deželnemu odboru, kar zadeva namreč trošek za zidanje šol na Kranjskem l. 1874. — C. k. okraj. šolskemu svetu v Rudolfovem, ki je predložil pisma zastran naprave javne šole v Gorenjih žicah se naroča, da naj obravnava nadaljuje. — Nekomu predsedniku krajnega šolskega sveta, kateremu je neki krajni šolski svet naložil v kazen plačati potpino odposlanega po šolski troškini prevdarek, se je prizaneslo. — Okrajnemu šolskemu svetu v Černomlji, ki je poročal zastran naprave nove šole v Doblju, se naroča, da naj dalje obravnjuje. — Marijani Praprotnik, vdovi ranjkega Jakoba Praprotnika, se dovoli letna pokojnina 146 gl. 66 kr. iz kranjske pokojninske blagajnice. — Več učiteljem se dovoljuje denarna pripomoč in nagrada. — Vgovor županij v Radovljici, Predtergom in Lancovi zoper pobiranje šolnine 30 kr. za vsacega otroka, ki hodi v radovljiško šolo, zavrača se na §§. 38—41 dež. post. dne 29. aprila 1873. št. 21. dež. zak. in na predlog c. okrajnega šl. sveta, poterjenega po dež. šol. svetu; kar pa se tiče oproščenja vplačevanja šolnine, prav za prav odprave šolnine, daje se le-to na znanje kranjskemu deželnemu odboru z ozirom na to, da se ravno posvetujejo, kako bi bilo mogoče deželno šolsko postavo v tem (o vplačevanju šolskega denarja) prenarediti. — Pro-

šnja bivšega učitelja do Njih Veličanstva za pokojnino iz milosti se oddaja kranjskemu deželnemu odboru, da v tej stvari izreka svoje mnenje.

— Učitelji ljubljanske okolice se zberejo v sredo 22. julija. Na dnevnem redu je: 1. Poročilo okrajnega šolskega nadzornika o šolah. 2. Volitev dveh poslancev v deželni šolski zbor. 3. Samostalni predlogi.

Iz Notranjskega se piše S. N., da je bil 2. julija v Postonji okrajni uč. zbor, katerega je vodil c. k. okrajni šl. nadzornik g. L. Hiti. Posvetovali so se zastran poučevanja v metrični meri in vagi, o risanju in pisanju. Potem je poročal odbor za okrajno učiteljsko bukvarnico. Za poslance v deželni učiteljski zbor so se izvolili g. g. K. Demšar, M. Zarnik in Fr. Mercina. C. k. okrajni glavar je ukazal vsem tistim učiteljem, kateri še niso za maj in junij plače dobili, da naredo pobotnice, da se jim pri davkarji izplača, rekoč, da v kratkem pričakuje zopet denarne zaloge iz Ljubljane. (Ravno te dni je deželni odbor zopet poslal okoli 2000 gl. okrajnim poglavarstvom za učit. plače. Do konca leta bode báje dajal, dokler bo kaj v blagajnici. Vred.)

— 26. — 29. maja so imeli nemški učitelji svoje XXI letno zborovanje v Vratislavi. Navzočnih je bilo nad 3000 učiteljev iz vseh vetrov Nemčije. — Od sklepanja omenimo le to, da so učitelji izrekli, da hočejo popolnoma državni biti, in da hočejo pomagati, da se ugonobe vsi neprijatelji državne velevlasti, med temi pa mislijo ultramontance, in social-demokrate.

— Prežalostna novica je došla vsemu svetu vzlasti slovanskemu. — V Ptujih na Štajarskem je umrl 3. julija gosp. Jurij Caf, jezikoslovec, ki je slovel ne le med Slovenci ampak tudi med drugimi narodi. Bil je beneficijat v tem mestu, v poslednjem času neki posebno zamišljen, za to so ga hoteli v norišnico v Gradec peljati, kar se nesrečnež v blaznosti sam usmerti. — Žalostna nam osoda! Pač ne moremo in ne smemo drugega reči: Bog mu bodi milostiv!

V Colu nad Vipavo je bil 4. t. m. prav spodbudno in slovesno k pokopu spremljen ondotni verli učitelj g. Val. Bernot. Šolski nadzornik gosp. L. Hiti s 3 drugimi gospodi je vodil pokop, imel ginljiv govor, tovariši iz vse vipavske doline so mu milo zapeli nagrobnico; spremljali so ga hvaležni srenjčani in mladina. Ondotni gosp. župnik J. Janša je ranjkemu skazoval vsestransko izdatno pomoč. Bog mu poverni; ranjkemu pa podeli večni mir! (Dan.)

— Ljubljanske mestne šole se končajo 30. t. m.; c. k. učiteljišče in srednje šole pa 1. avgusta.

Premembe v učiteljskem stanu.

Gsp. J. Peruci iz Toplic gre v Spodnji Log na Kočevskem, g. Marka Kovšca iz Selc pri Železnikih v Kropo. — Stalno se vmestujeta: Gsp. France Bevek v Šent-Vidu pri Berdu in Jože Korban v Vodichah. — Gsp. France Pičnik iz Presida pride k sv. Gregorju nad Sodražico. Umerla sta g. g. Anton Flis v Laškem na Štaj. 26. p. m. in Valentin Bernot na Colu 2. t. m. R. I. P.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na c. k. učit. izobraževališču služba učitelja za telovajo. — Plača enako drugim učiteljem na vadnici. — Prošnjje do 24. t. m. na c. k. dež. š. svet.

Listnica. Gsp. dopis. iz Štirskega. Anonimih dopisov »Tov.« ne priobčuje, naj se že pošiljajo vredništvužali založništvu. — Gsp. J. Grozniku v Gorjah. Poslali ste za 2. polovico 2 gl. 50 kr.; tedaj 1. gl. preveč. Izvolite, čemu? Gsp. Fr. V. v Gorici. Hvala! pride vprihodnje.